

תולדות התכנון, הנוף והמרחב בארץ ישראל במאה ה-20
HISTORY OF ISRAELI PLANNING AND SPACE: URBANISM, LANDSCAPE, INFRASTRUCTURE

סמסטר ב' תש"עז
2 ש"ס

שוג המסגרת: שגור
שם המרצה: רועי קוזלובסקי
טלפון:
שעות קבלה: יום:
לפי תאום מראש בדוא"ל rkozlov@post.tau.ac.il
דואר אלקטרוני: rkozlov@post.tau.ac.il
בניין: חדר:

תיאור הקורס

קורס זה, המשלים את ההיסטוריה של האדריכלות בארץ ישראל, בוחן את קנה המידה הגדול מעבר לעיצוב של הבניין הבודד או הקומפלקס האדריכלי. בניגוד לתפיסה הרווחת שישראל בנויה באופן כאוטי, בלתי יעיל ולא מאורגן, המרחב הישראלי הצפוף הינו אחד מהמתוכננים ביותר בעולם, וניתן לטעון שהדיסציפלינה המודרנית של התכנון שימשה ככלי מרכזי של התנועה הציונית לקידום מפעל ההתיישבות, המודרניזציה חברתית וכלכלית, ונרתמה למאבק הטריטוריאלי עם מדינות ערב והאוכלוסייה הלא יהודית. מטרת השיעור לתת תמונה היסטורית רחבה של המערכות הגדולות המרכיבות את המרחב הישראלי: תכנון ארצי, עירוני וכפרי; מערכות תשתית של מים, אנרגיה, תחבורה, תקשורת, רווחה והגנה; ומערכות נופיות ואקולוגיות. הקורס מאורגן באופן תמאטי וכרונולוגי, וקושר את התכנון וארגון המרחב בישראל בסוגיות חברתיות, כלכליות, תרבותיות ופוליטיות, אך גם ביחס לשיח התכנוני הבין לאומי, על מנת לחקור כיצד רעיונות ומודלים תאורטיים שפותחו באירופה וארצות הברית הותאמו לקונטקסט הספציפי של ישראל.

This course complements the history of Israeli architecture survey, by studying the larger scale beyond the architecture of single buildings. Despite its chaotic appearance, Israel is one of the most intensively planned territories in the world, and in fact, the Zionist movement itself was initiated by a plan. The course provides an historical survey of development of large scale systems that constitute Israeli space: national, urban and rural planning; large scale infrastructures of production, transportation, communications, utilities, recreation, welfare and warfare; ecological systems and landscapes.

Organized thematically and chronologically, it provides both a planning history of the Israeli territory, using planning activity as a document of social and political history, and a history of Israeli planning, critically examining its mode of knowledge, power and expertise, by contextualizing it in relation to social, political, and military conflicts.

דרישות הקורס

נוכחות ומבחן. סטודנטים שיחסירו יותר משלושה שיעורים (20%) ללא אישור מחלה או מילואים בכתב, לא יוכלו לגשת לבחינה.
מרכיבי הציון הסופי
100% בחינה מסכמת.

1. 18/2/14 שיעור מבוא: המרחב כמושג ביקורתי

חלק א': מרחב עותומני ומנדטורי 1878-1948

2. 25/2/14 1878-1917: המרחב הציוני: הרצל ורופין

3. 4/3/14 1917-1936: עיור ואורבניזם מודרניסטי במרחב המנדטורי

4. 11/3/14 1936-1948: טריטוריה ומאבק במרחב המנדטורי: מצודות טיגארט, חומה ומגדל, תכניות חלוקה

חלק ב': מרחב ממלכתי 1948-1967

5. 18/3/14 1948: מרחבי חרום: המעברות ומחנות הפליטים, שטחי הפקר.

6. 25/3/14 תכנית שרון א' - המרחב העירוני: עיירות פיתוח, ערים מעורבות וערים ותיקות

7. 1/4/14 תכנית שרון ב' - מרחב הספר: חבלי התיישבות, תשתיות חקלאיות ונופיות

8. 8/4/14 ממלכתיות ומגזריות: מערכות רווחה והשכלה, תכנון כלכלי, תיעוש והמערך הצבאי-מדעי

חופשת פסח

חלק ג': מרחב הלאומי 1992-1967

9. 29/4/14 המרחב האתנוצנטרי: התנחלויות, ייחוד הגליל, התיישבות בסיני, ורמת הגולן

יום העצמאות

10. 20/5/14 קפיטליזם קורפורטיבי: פיתוח תאגידי, פרוור וכלכלת הצריכה

חלק ד': גלובליזציה 1992-2020

11. 20/5/14 המזרח התיכון החדש: תכנית ישראל 2000, תשתיות לאומיות 'קשות' ו'רכות'—בטחון, מדע, אנרגיה, חינוך, ותעסוקה

12. 27/5/14 מאבקים מרחביים: בדווים מול המדינה, הקשת המזרחית מול הקיבוצים, הירוקים מול היזמים, וע

חג שבועות

רשימת ספרות (נתון לשינויים)

הפרויקט הישראלי: בניה ואדריכלות 1948-1973 / צבי אפרת אלטנוילנד/ הרצל

הנדסה ואדריכלות: עתון אגדת האנג'נרים והארכיטקטים בישראל לידתה של בעיית הפליטים הפלסטינים, 1947-1949 / בני מוריס שיכון וקליטה בישראל תשי"ח-תשט"ו / חיים דרין-דרבקין

Alona Nitzan-Shiftan. 2005. Capital city or spiritual center? The politics of architecture in post-1967 Jerusalem. *Cities* 22:3